

Rolnummer 3630
Arrest nr. 174/2005 van 30 november 2005

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters M. Bossuyt, A. Alen, J.-P. Snappe, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij beschikking van 10 februari 2005 in zake H.L., waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 21 februari 2005, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat het aan de biologische vader – en dus aan het kind, wanneer dit laatste meer dan 300 dagen na de feitelijke scheiding van de echtgenoten is geboren – de mogelijkheid biedt het biologisch vaderschap in de plaats te stellen van het wettelijk vaderschap alleen in die gevallen waarin de echtscheiding van de moeder en van de wettelijke vader van het kind is uitgesproken krachtens de artikelen 229, 232 [lees : 231] of 232 van het Burgerlijk Wetboek, waarbij aldus wordt uitgesloten dat ten aanzien van diezelfde personen dezelfde datum van feitelijke scheiding in aanmerking kan worden genomen indien het huwelijk van de moeder en de wettelijke vader nietig werd verklaard ? ».

De Ministerraad heeft een memorie ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 20 oktober 2005 :

- is verschenen : Mr. P. De Maeyer tevens *loco* Mr. E. Jacobowitz, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;
- is de voornoemde advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil

De verzoeker voor het verwijzende rechtscollege wenst machtiging te verkrijgen tot erkenning van de kinderen van de vrouw met wie hij op 23 februari 2004 is gehuwd, die echter zijn geboren lang vóór de voltrekking van dat huwelijk. De vrouw was in 1996 te Casablanca gehuwd met een andere man, doch dat huwelijk werd als schijnhuwelijk nietig verklaard bij vonnis van 20 september 2001, dit is nadat beide kinderen waren geboren. Ofschoon de partijen bij het in 1996 voltrokken huwelijk nooit hebben samengewoond en ook nooit een gezin hebben gevormd, blijft de door dat huwelijk krachtens artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek gevestigde afstamming onverkort bestaan, zodat de echtgenoot bij dat huwelijk de wettelijk vermoede vader van de kinderen is.

De Rechtbank stelt vast dat het verzoek niet onder de toepassing valt van één van de vier gevallen in artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek. Een teleologische of analoge interpretatie van artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek, voor het geval waarin een kind is geboren meer dan 300 dagen na de feitelijke scheiding wanneer het huwelijk tussen de moeder en de wettelijk vermoede vader nietig is verklaard, wijst de Rechtbank, wegens duidelijkheid van de wettekst, af. Artikel 320, 1°, van het Burgerlijk Wetboek acht de Rechtbank niet toepasselijk omdat het slechts het geval betreft waarin een kind is geboren ten minste 180 dagen na de nietigverklaring van het huwelijk van de moeder, wat te dezen niet het geval is. Omdat zij een verschil in

behandeling vaststelt tussen de kinderen geboren meer dan 300 dagen na de feitelijke scheiding, naargelang een echtscheiding is uitgesproken tussen de moeder en de wettelijk vermoede vader, dan wel het huwelijk tussen beiden nietig is verklaard, heeft de Rechtbank de voormelde prejudiciële vraag gesteld.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

De Ministerraad wijst op de behandeling van een wetsvoorstel tot wijziging van de regeling betreffende het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, waarbij het huidige artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek zou worden opgeheven en een nieuw artikel 330 van datzelfde Wetboek zou worden ingevoerd. Zowel voor de vordering tot betwisting van de erkenning als voor de vordering tot betwisting van het vermoeden van vaderschap zou in een soortgelijke procedure worden voorzien.

Volgens de Ministerraad is de wetgever zich bewust van het bestaande verschil in behandeling tussen de in de gestelde vraag vermelde vergelijkbare categorieën van rechtsonderhorigen en neemt hij zich voor om dat onderscheid voor de toekomst te laten verdwijnen. In die omstandigheden verwijst de Ministerraad naar de wijsheid van het Hof voor wat het beantwoorden van de prejudiciële vraag betreft.

- B -

B.1. In de prejudiciële vraag wordt het Hof gevraagd of artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, doordat die bepaling, onder bepaalde voorwaarden, voorziet in de mogelijkheid van de erkenning van een kind door een andere man dan de echtgenoot ingeval het kind geboren is meer dan 300 dagen na de datum van de feitelijke scheiding tussen de moeder en die echtgenoot, wanneer de echtscheiding is uitgesproken krachtens de artikelen 229, 231 of 232, doch die mogelijkheid niet verleent wanneer het huwelijk van de moeder en de wettelijk vermoede vader nietig werd verklaard.

Artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Wanneer het vaderschap dat vaststaat krachtens artikel 315 of 317 niet bevestigd wordt door het bezit van staat, kan het kind met machtiging van de rechtbank van eerste aanleg van zijn woonplaats, worden erkend door een andere man dan de echtgenoot :

1° ingeval het kind geboren is tenminste 180 dagen na de ontbinding of de nietigverklaring van het huwelijk van de moeder;

2° ingeval het kind geboren is meer dan 300 dagen na de inleidingszitting bedoeld in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek en geen proces-verbaal van verzoening is opgemaakt, of na de beschikking van de voorzitter zitting houdend in kort geding, waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken, of na de verklaring bedoeld in artikel 1289 van hetzelfde Wetboek, en minder dan 180 dagen na de definitieve afwijzing van de eis of na de verzoening van de echtgenoten;

3° ingeval het kind geboren is meer dan driehonderd dagen na een beschikking van de vrederechter gegeven krachtens artikel 223 van dit Wetboek, waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken, en minder dan honderdtachtig dagen nadat aan deze maatregel een einde is gekomen, of nadat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest;

4° ingeval het kind geboren is meer dan 300 dagen na de datum van de feitelijke scheiding wanneer de echtscheiding is uitgesproken krachtens de artikelen 229, 231 of 232 ».

B.2. Artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek staat een andere man dan de echtgenoot van de moeder toe een kind te erkennen, wanneer het vaderschap van de echtgenoot niet bevestigd wordt door het bezit van staat, en voor zover hij daartoe gemachtigd is door de rechtbank van eerste aanleg en het kind geboren is in bepaalde gevallen waarin de echtgenoten niet meer samen waren op het ogenblik dat het kind werd verwekt.

B.3. Het in het geding zijnde artikel 320, 4°, roept, zowel onder de kinderen als onder diegenen die beweren de biologische vader ervan te zijn, een verschil in behandeling in het leven ten aanzien van de mogelijkheid om « het biologische vaderschap in de plaats te stellen van het wettelijke vaderschap » naargelang het huwelijk van de moeder en de wettelijk vermoede vader is ontbonden door de echtscheiding die is verkregen op basis van de artikelen 229, 231 of 232 van het Burgerlijk Wetboek dan wel nietig is verklaard door de rechtbank van eerste aanleg, waarbij het kind is geboren vóór de 180ste dag na die nietigverklaring. De erkenning, door een andere man dan de echtgenoot, van het kind dat is geboren ten minste 180 dagen na de nietigverklaring van het huwelijk van de moeder, wordt geregeld bij artikel 320, 1°, van het Burgerlijk Wetboek.

B.4. Het grondwettelijk beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen

redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5.1. Het in het geding zijnde verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de wijze waarop het einde van de huwelijksband wordt vastgesteld, te weten door ontbinding door echtscheiding dan wel door nietigverklaring van het huwelijk. Het Hof moet echter onderzoeken of dat criterium relevant is ten aanzien van het door de wet nagestreefde doel.

B.5.2. De in het geding zijnde bepaling vindt haar oorsprong in de wet van 1 juli 1974 « tot wijziging van sommige artikelen van het Burgerlijk en het Gerechtelijk Wetboek, betreffende de echtscheiding », waarbij de echtscheiding wegens feitelijke scheiding van meer dan tien jaar (termijn die nadien werd ingekort) is ingevoerd. De wetgever heeft geoordeeld dat het kind dat geboren is meer dan 300 dagen na het begin van de feitelijke scheiding van zijn moeder en zijn vermoedelijke vader, door het gevolg van het huwelijk, na de scheiding, met toestemming van de rechtbank, door zijn biologische vader kan worden erkend. De wet van 31 maart 1987 die het afstammingsrecht hervormde, nam die hypothese in artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek over. In de formulering die aan artikel 320 was gegeven bij de hervorming van het afstammingsrecht bij de wet van 31 maart 1987, werd de erkenning onder de voorwaarden van dat artikel beperkt tot het enkele geval waarin de echtscheiding wordt uitgesproken wegens feitelijke scheiding. Die mogelijkheid tot erkenning werd vervolgens bij de wet van 27 december 1994 uitgebreid tot de gevallen waarin de feitelijke scheiding gevolgd wordt door een echtscheiding op grond van bepaalde feiten krachtens de artikelen 229 of 231 van het Burgerlijk Wetboek. Die mogelijkheid daarentegen werd niet uitgebreid tot de gevallen waarin de feitelijke scheiding wordt gevolgd door de nietigverklaring van het huwelijk.

B.5.3. De mogelijkheid om het wettelijk vaderschap toe te kennen aan de biologische vader wanneer het kind geboren is meer dan 300 dagen na de feitelijke scheiding van zijn moeder en haar echtgenoot, beantwoordt aan een van de door de wetgever nagestreefde doelstellingen bij de aanneming van de wet van 31 maart 1987. Het ging immers erom, wat de afstamming betreft, « de waarheid zoveel mogelijk te benaderen », dit wil zeggen de « biologische afstamming » (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305-1, p. 3). Die doelstelling werd echter gematigd door de wil van de wetgever om « de rust der families » in acht te nemen en ze te beschermen (*ibid.*, p. 15).

Teneinde, in een zekere mate, die beide doelstellingen met elkaar te verzoenen, heeft de wetgever de indeplaatsstelling van vaderschap aan bepaalde voorwaarden onderworpen. In de eerste plaats heeft hij ze uitgesloten wanneer het vaderschap van de echtgenoot bevestigd wordt door het bezit van staat. Vervolgens heeft hij aan een rechtbank de zorg toevertrouwd om « de juistheid van de na te leven voorwaarden [na te gaan] » en « [te] onderzoeken of de erkenning aan de werkelijkheid beantwoordt », zonder evenwel te « oordelen over de opportuniteit van de erkenning » (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, p. 85).

B.5.4. Het criterium van de wijze waarop het einde van het huwelijk tussen de moeder en de wettelijk vermoede vader wordt vastgesteld, namelijk door ontbinding door echtscheiding dan wel door nietigverklaring van het huwelijk, vertoont geen relevante band met de aldus nagestreefde doelstellingen. Indien het vaderschap van de echtgenoot niet wordt bevestigd door het bezit van staat en wanneer een feitelijke scheiding wordt gevolgd door een nietigverklaring van het huwelijk en een kind wordt geboren meer dan 300 dagen na die feitelijke scheiding, bestaat er geen reden meer om aan dat kind en zijn biologische vader het recht tot vaststelling van de afstamming te weigeren. De in artikel 320 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde machtiging van de rechter, die bovendien wordt geëist in alle gevallen, maakt het mogelijk te onderzoeken of een feitelijke scheiding werkelijk heeft plaatsgevonden meer dan 300 dagen vóór de geboorte, wat overeenkomt met de zorg van de wetgever om te garanderen dat de erkenning overeenstemt met de werkelijkheid.

B.6. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 320, 4°, van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het niet van toepassing is ten aanzien van het kind dat is geboren meer dan 300 dagen na de datum van de feitelijke scheiding wanneer het huwelijk nietig is verklaard.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 30 november 2005.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts